

The World's Largest Open Access Agricultural & Applied Economics Digital Library

This document is discoverable and free to researchers across the globe due to the work of AgEcon Search.

Help ensure our sustainability.

Give to AgEcon Search

AgEcon Search
<http://ageconsearch.umn.edu>
aesearch@umn.edu

*Papers downloaded from **AgEcon Search** may be used for non-commercial purposes and personal study only. No other use, including posting to another Internet site, is permitted without permission from the copyright owner (not AgEcon Search), or as allowed under the provisions of Fair Use, U.S. Copyright Act, Title 17 U.S.C.*

---

5. konferenca DAES

Sodobni izzivi menedžmenta v agroživilstvu

Pivola

18.-19. marec 2010

Sodobni izzivi menedžmenta v agroživilstvu

Uredil:

dr. Črtomir Rozman in dr. Stane Kavčič

Programski odbor:

dr. Jernej Turk (predsednik), dr. Emil Erjavec, dr. Črtomir Rozman, Branko Ravnik, mag. Neva Pajntar, dr. Karmen Pažek, dr. Darja Majkovič, dr. Andreja Borec, dr. Andrej Udovč, dr. Stane Kavčič, dr. Miroslav Rednak, dr. Martin Pavlovič.

Izdajatelj:

Društvo agrarnih ekonomistov - DAES; zanj Emil Erjavec

Prelom in priprava za tisk:

dr. Stane Kavčič, mag. Ajda Kermauner Kavčič

Oblikovanje naslovnice:

Grega Kropivnik in Potens d.o.o.

Tisk:

Potens d.o.o.

1. izdaja

Naklada 250 izvodov

Domžale, 2010

Prispevki so recenzirani. Za jezikovno pravilnost in vsebino odgovarjajo avtorji.

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

338.43(497.4)(082)
338.43(497-15)(082)
63:339.923:061.1EU(082)

DRUŠTVO agrarnih ekonomistov Slovenije. Konferanca (5 ; 2010 ; Maribor)
Sodobni izzivi menedžmenta v agroživilstvu / 5. konferenca DAES,
Pivola, 18.-19. marec 2010 ; [uredil Črtomir Rozman in Stane Kavčič].
- 1. izd. - Ljubljana : Društvo agrarnih ekonomistov Slovenije - DAES, 2010

ISBN 978-961-91094-5-8
1. Gl. stv. nasl.
250170112

V. Konkurenčnost slovenskega agroživilstva

DEJAVNIKI GIBANJA AGROŽIVILSKIH CEN V SLOVENIJI

Sergej GRIČAR^a, Štefan BOJNEC^b

IZVLEČEK

V raziskavi smo analizirali dejavnike, ki vplivajo na gibanje in rast cen hrane in brezalkoholnih pijač (agroživilske cene) v Sloveniji. Uporabljeni so mesečni podatki Statističnega urada Republike Slovenije. Cene kmetijskih pridelkov pri pridelovalcih so se v preučevanem obdobju povečale bistveno manj kot so se povišale agroživilske cene. Največ so se v analiziranem obdobju povečale cene energije in plače v kmetijstvu. Z metodo glavnih komponent smo ugotovili tri skupne komponente, s katerimi je mogoče pojasniti skupne dejavnike analiziranih spremenljivk. S prvo, najpomembnejšo, skupno komponento, ki smo jo poimenovali splošna raven cen in plače v kmetijstvu, lahko pojasnimo 48,4 % celotne variabilnosti analiziranih spremenljivk. Drugo skupno komponento smo poimenovali vhodne cene materiala in sredstev za kmetijstvo ter izhodne cene pridelkov v kmetijstvu. Tretja skupna komponenta pa je povezana z uvedbo evra v Sloveniji in tudi z vremenskimi pogoji, ki so zlasti pomembno vplivajo na kmetijstvo. Z multiplo regresijsko analizo je ugotovljeno, da so agroživilske cene pozitivno in statistično značilno povezane s plačami v kmetijstvu, s cenami kmetijskih pridelkov pri pridelovalcih, s cenami komunalnih storitev, s cenami energije in s cenami inputov v kmetijstvu. Prav tako smo z regresijsko analizo ugotovili, da se agroživilske cene na srednji rok niso dvignile ob uvedbi evra.

Ključne besede: cene hrane, metoda glavnih komponent, regresijska analiza, Slovenija

CAUSES OF CHANGES OF CONSUMER AGRO-FOOD PRICES IN SLOVENIA

ABSTRACT

The empirical analysis of the causes of the changes of the consumer agro-food prices is based on the monthly statistical data, which were obtained from the Statistical Office of the Republic of Slovenia. Agricultural producers' prices during the examined period have increased substantially less than the consumer agro-food prices. During the analyzed period, the energy prices have increased substantially. Wages in agriculture have also increased. By using the principal component analyses, we identify three common components: first, general level of prices and wages in agriculture, second, input material prices, funds for agriculture and the output prices

---

^a Fakulteta za management Koper, Slovenija; sergej.gričar@gmail.com

^b Enako kot a); stefan.bojnec@fm-kp.si

of crops in agriculture, and third, the Euro adoption as well as the adverse weather conditions, which have significant impact on agriculture and agro-food prices. The first common component explains 48.4% of the total variance of the analyzed variables. By using the multiple regression analysis we found that the consumer agro-food prices are positively and significantly associated with wages in agriculture, with agricultural producers' prices, with prices of municipal services, energy prices, and prices of inputs for agriculture. We also found, that the consumer agro-food prices did not increase in the short- to medium-term concerning the date of the Euro adoption in Slovenia.

Keywords: *agro-food prices, principal component analysis, regression analysis, Slovenia*

1 Uvod

Spremenjeni pogoji v svetovnem gospodarstvu močno vplivajo na način, vire in udeležence tekmovanja. Govorimo o konkurenčnosti podjetij, institucij, panog in končno tudi držav (Svetličič, 1996). Vstop Slovenije v Evropsko unijo (EU) 1. maja 2004 se je odrazil na konkurenčnost med prodajalci živil. Pod povečanimi konkurenčnimi pogoji so bili dani pogoji za začetno nižanje cen hrane in brezalkoholnih pijač (agroživilskih cen) (Bojnec, 2009). Začetno stanje na trgu, ki je bilo med novimi članicami v EU različno in vedno večja konkurenčnost na trgu živil je s pojavom nizko cenovnih agroživilskih dobaviteljev vodila do spremembe cen živil pri trgovcih. Domači proizvajalci in prodajalci hrane so bili primorani nižati cene živil in trgovskih marž, kar je prispevalo k večji blaginji porabnikov pri nakupu enake količine živil.

Politike EU so usmerjene tako v smeri diverzifikacije kmetij kot diverzifikacije ekonomskega aktivnosti na kmetijskih območjih in gospodarstva na podeželju. Slovensko kmetijstvo je zaradi v povprečju slabih naravnih pogojev, zanj neugodnega zgodovinskega razvoja ter dokaj neustrezne starostne in izobrazbene strukture nosilcev kmetijskih gospodarstev razmeroma nizko produktivno. Kljub vsemu pa ima prevažanje hrane na dolge razdalje lahko previsoko ceno za onesnaževanje okolja, izgubo prehranske vrednosti živil, odvisnost od svetovnega trga in stagniranje osnovnih lokalnih virov (Kovač in Majkovič, 2009).

Surti (2008) je poskušal pojasniti vzroke inflacije po uvedbi evra v Sloveniji 1. januarja 2007. Učinek uvedbe evra k inflaciji se je poznal v prvem kvartalu leta 2007. V drugem delu leta 2007 je na inflacijo vplival dvig cen hrane oziroma agroživilska inflacija. Medtem pa se je inflacija od druge polovice leta 2008 hitro umirjala predvsem zaradi učinka osnove pri cenah tekočih goriv (UMAR, 2009).

Stabilnost cen je eden temeljnih ciljev makroekonomske politike. Pri sestavljanju cenovnih indeksov se daje utež posameznim cennam dobrin in storitev glede na njihov ekonomski pomen (Samuelson in Nordhaus, 1995). Tradicionalna razloga inflacije je bila, da se inflacija pojavlja zaradi pritiskov na strani povpraševanja (inflacija povpraševanja) ali pritiskov na strani stroškov (stroškovna inflacija). Danes oben vzrok inflacije ni mogoče strogo ločiti, saj delujejo vzajemno in se združujeta preko inflacijskih pričakovanj. Dejavniki, ki običajno prispevajo k inflaciji so povečano povpraševanje (na primer po kmetijskih pridelkih), povečani stroški vhodnega blaga (na

primer sredstva za varstvo rastlin), zvišanje cen dobrin nemenjalnega sektorja (na primer električne energije) in povečanje plač v menjalnem sektorju.

Namen prispevka je ugotoviti, kateri dejavniki so povezani z gibanjem agroživilskih cen. Ugotoviti želimo, kako so stroški delovne sile v kmetijstvu, cena energije, komunalne storitve in stroški nabave inputov v kmetijstvu¹ povezani z agroživilskimi cenami. Hočevar (2007) navaja, da je povečanje in zmanjšanje zaloge kmetijskih dobrin vezano na rabo inputov (proizvodnja dobrin) in outputov (poraba dobrin) v proizvodnem sistemu. Ob uvedbi evra je prišlo do zaokroževanja cen oziroma do prilagoditev cen. Pričakujemo, da je spremembu agroživilskih cen pozitivno povezana z uvedbo evra v času uvajanja cen v evrih in s cenami kmetijskih pridelkov pri pridelovalcih. EU-Komisija (2008) navaja, da ekstremni vremenski pogoje in manjše količine padavin ter suše so vplivale na zviševanje cene hrane. Omenjeno hipotezo testiramo s pomočjo povezanosti med gibanjem agroživilskih cen in količino padavin v Sloveniji.

2 Metodologija in uporabljeni podatki

V empirični analizi najprej uporabimo metodo glavnih komponent, ki je ena najpogosteje uporabljenih multivariatnih metod. Pri metodi glavnih komponent uporabimo naslednjih deset spremenljivk: indeks bruto plač v kmetijstvu (IBPK), indeks padavin (padavine), indeks cen hrane in brezalkoholnih pijač (IAC), indeks cen življenjskih potrebščin (ICŽP), indeks cen komunalnih storitev – voda (ICKS), indeks cen inputov v kmetijstvu (ICIK), indeks cen energije (ICE) in indeks cen kmetijskih pridelkov pri pridelovalcih (ICKPP). Dve slammati spremenljivki, s katerima skušamo ugotoviti povezanost IAC in uvedbo evra smo oblikovali arbitralno glede na predhodne analize (Gričar, 2009; Surti, 2008), in ju označili z D1 in D2. D1 je slammata spremenljivka za uvedbo evra (D1=1 za december 2006 do februar 2007 in 0 za druge mesece) in D2 je slammata spremenljivka za evro po uvedbi (D2=1 za od marec 2007 do december 2007 in 0 za druge mesece). Z metodo glavnih komponent pridobimo tri skupne komponente, ki so sintetične spremenljivke.

Nadalje pri testiranju uporabimo multiplo regresijsko analizo. Z regresijsko analizo želimo poiskati funkcijo $y = f(x)$, ki najbolje podaja medsebojno povezanost količin. V multipli regresijski analizi za IAC (opredeljena kot odvisna spremenljivka) uporabimo naslednjih osem pojasnjevalnih spremenljivk, ki se pojavljajo v različnih specifikacijah regresijskih enačb: IBPK, padavine, ICE, ICKS, ICIK, ICKPP in dve slammati spremenljivki D1 in D2. Pričakujemo pozitivno povezanost spremenljivke IAC od neodvisnih spremenljivk v linearni regresijski enačbi:

$$\text{IAC} = a + b_1 * \text{ICKS} + b_2 * \text{IBPK} + b_3 * \text{padavine} + b_4 * \text{ICIK} + b_5 * \text{ICKPP} + b_6 * \text{ICE} + b_7 * \text{D1} + b_8 * \text{D2}$$

S pomočjo regresijske analize ugotavljamo intenzivnost, smer in statistično značilnost povezanosti ter funkcionalno odvisnost glede na izbrane spremenljivke. Prikazati želimo, kateri so tisti dejavniki, ki so povezani z agroživilskimi cenami s poudarkom na stroškovni inflaciji in povezanosti uvedbe evra pri nas.

¹ V to skupino smo uvrstili semena in sadike, energijo in maziva, gnojila, sredstva za varstvo rastlin, veterinarske storitve, krmila, vzdrževanje opreme in vzdrževanje zgradb.

Z analizo variance preizkušamo domnevo o enakosti regresijskih koeficientov (H_0 : $\beta_1=\beta_2=\dots=\beta_k=0$) in s t testom preverjamo povezanost odvisne spremenljivke od posamezne neodvisne spremenljivke (H_0 : $\beta_i=0$). Pri tem pozornost namenjamo stopnji tveganja. Sprejemljiva stopnja tveganja je manjša ali enaka 5 % ($\alpha \leq 0,05$), da lahko zavrnemo ničelno domnevo in lahko sprejmemo sklep o odvisnosti odvisne spremenljivke od posamezne neodvisne spremenljivke. Za regresijsko analizo so pomembne statistične značilnosti regresijskega koeficiente β_i in popravljenega determinacijskega koeficiente R^2 za pojasnjenočnost regresije s pojasnjevalnimi spremenljivkami. Empirični izračuni so izvedeni na podatkih iz SURS-a od januarja 2000 do junija 2009. Spremenljivke so preračunane na indeks s stalno osnovno v januarju 2000 (januar 2000=100).

3 Empirični rezultati

3.1 Gibanje cen, plač in količine padavin

Iz preglednice 1 je razvidno, da je med januarjem 2000 in junijem 2009 najvišja rast indeksa cen energije in indeksa bruto plač v kmetijstvu. Energija se je dvignila za 96,5 % in plače za 80,6 %. Najmanj so se dvignile cene kmetijskih pridelkov pri pridelovalcih, in sicer za 25,4 %.

Preglednica 1: Indeksi cen, plač in količine padavin, januar 2000=100

Leto/ mesec	ICŽP	IAC	ICKS	ICKPP	ICIK	ICE	IBPK
2000/januar	100	100	100	100	100	100	100
2009/junij	156,5	151,1	187,4	125,4	187,8	196,5	180,6

Vir: SURS, 2009 in lastni izračuni

3.2 Analiza s pomočjo metode glavnih komponent

S pomočjo metode glavnih komponent poskušamo poiskati statistično značilne prve glavne komponente, ki pojasnjujejo večji del razpršenosti analiziranih podatkov. V naši raziskavi smo z metodo glavnih komponent poiskali tri najpomembnejše glavne komponente. V izračun je bilo vključenih 114 vrednosti opazovanj za vsak posamezni indeks in slamenati spremenljivki. Glede na vrednosti v korelacijski matriki, oziroma glede na majhno število spremenljivk je smiselno predpostaviti, da je linearno povezanost med spremenljivkami mogoče pojasniti s tremi skupnimi glavnimi komponentami, s katerimi lahko pojasnimo 73,6 % variance analiziranih spremenljivk. Tudi na podlagi grafikona lastnih vrednosti ugotovimo, da je smiselno oceniti model s tremi skupnimi faktorji. Na podlagi KMO statistike (vrednost 0,671), ki je večja od 0,5 ocenjujemo, da so podatki primerni za analizo s pomočjo glavnih komponent. Na podlagi ocen komunalitet z metodo glavnih komponent, je bilo mogoče ugotoviti najvišje deleže pojasnjene variance s skupnimi komponentami pri spremenljivkah ICŽP, IBPK, ICE, ICKS, ICIK, ICKPP, padavine, D1 in D2.

Preglednica 2: Komponentna matrika

Ocene faktorskih uteži dejavnikov agroživilskih cen, Slovenija, od 2000 do 2009 (mesečni podatki)									
Metoda glavnih komponent (Principal component analysis)									
	Brez rotacije			Poševna rotacija faktorjev			Pravokotna rotacija faktorjev		
	Komponenta			Komponenta			Komponenta		
dejavnik	1	2	3	1	2	3	1	2	3
ICŽP	0,988	-0,088	-0,019	0,985	0,110	0,027	0,989	0,130	-0,025
IAC	0,979	0,109	0,036	0,935	0,309	0,025	0,949	0,327	-0,036
IBPK	0,964	-0,043	-0,011	0,953	0,151	0,030	0,959	0,169	-0,031
ICE	0,950	-0,027	0,023	0,935	0,172	0,002	0,943	0,189	-0,004
ICKS	0,837	-0,286	-0,091	0,879	-0,125	0,040	0,871	-0,107	-0,024
ICIK	0,208	0,723	0,273	0,051	0,796	-0,066	0,092	0,793	0,017
ICKPP	0,466	0,603	0,097	0,332	0,688	0,079	0,366	0,697	-0,119
padavine	-0,009	-0,406	0,615	0,060	-0,223	-0,699	0,055	-0,256	0,712
D1	-0,002	-0,002	-0,819	0,108	-0,199	0,793	0,090	-0,157	-0,778
D2	-0,462	-0,462	0,085	0,407	-0,349	-0,193	0,390	-0,350	0,218

Opomba: N=114

Pri analizi z metodo glavnih komponent smo izvedli ustrezne rotacije. Faktorske uteži smo skušali oceniti s poševno in pravokotno rotacijo faktorjev. Podatki o faktorskih utežeh so prikazani v tabeli 2 za metodo glavnih komponent. Ocene faktorskih uteži so z metodo glavnih komponent brez rotacije faktorjev in s poševno rotacijo faktorjev podobne, na podlagi česar lahko sklepamo na stabilnost dobljenih ocen. Pri pravokotni rotaciji faktorjev se spremeni predznak pri spremenljivkah D1, D2 in padavine. Zaključimo lahko, da so uteži na prvi komponenti visoke skoraj pri vseh spremenljivkah, da označimo prvo komponento kot splošno komponento, ki jo poimenujemo *splošna raven cen in plače v kmetijstvu*. Drugo skupno komponento smo poimenovali *vhodne cene materiala in sredstev za kmetijstvo ter izhodne cene pridelkov (živil) v kmetijstvu*, saj kaže močne uteži na spremenljivkah ICIK in ICKPP. Tretja komponenta je bipolarna saj kaže hkrati močno negativno utež pri spremenljivki D1 ter pozitivno utež pri spremenljivkah D2 in padavine in smo jo poimenovali *vreme in evro*.

3.3 Regresijska analiza

Preglednica 3: Povezanost neodvisnih spremenljivk z IAC

	Odvisna spremenljivka: IAC		
	(1)	(2)	(3)
Regresijska konstanta	-14,276 (-2,762)***	27,196 (5,614)***	-14,276 (-2,762)***
ICKS	0,146 (8,283)***	0,225 (15,890)***	0,146 (8,283)***
IBPK	0,100 (2,568)***	0,103 (4,066)***	0,100 (2,568)***
Padavine	-0,018 (0,961)	-0,007 (-0,297)	
ICIK	0,033 (2,936)***	-0,002 (-0,088)	0,033 (2,936)***
ICKPP	0,625 (12,681)***	0,388 (10,021)***	0,625 (12,681)***
ICE	0,210 (7,111)***	0,037 (0,618)	0,210 (7,111)***
D1	-0,019 (-0,911)	3,055 (2,288)***	
D2	2,366 (2,061)***	9,328 (9,293)***	2,366 (2,061)***
N	114	96	114
R ²	0,955	0,958	0,955
Ftest	393,243	427,699	393,243

*** statistično značilno pri 1 %; ** statistično značilno pri 5 %; * statistično značilno pri 10 %; t-statistike so navedene v oklepajih. Naslovi stolpcev: (1), (2) – multipla regresijska analiza januar 2000 – december 2007, (3) – multipla regresijska analiza januar 2000 – junij 2009

Predmet regresijske analize je povezanost odvisne spremenljivke IAC od neodvisnih spremenljivk IBPK, padavine, ICKS, ICIK, ICKPP, ICE, D1 in D2 kot slavnatih spremenljivk. Predpostavlja se, da je odvisna spremenljivka IAC normalno porazdeljena slučajna spremenljivka. Iz tabele 3, iz stolpca 1, razberemo vrednost F testa za postavljeno regresijsko enačbo v katero smo vključili spremenljivke, ki smo jih specificirali za regresijsko analizo. Izračunana vrednost F testa je večja ali vsaj enaka od teoretične vrednosti za F porazdelitev pri stopnjah prostosti $m_1=k$ in $m_2=n-k-1$, pri stopnji tveganja $\alpha=0,005$. Rezultati so primerni za nadaljnjo analizo. Regresijski model 1, v tabeli 3 nam pojasni 95,5 % varianc IAC z linearo

povezanostjo ICKS, IBPK, padavine, ICIK, ICKPP, ICE, D1 in D2. Padavine in D1 sta statistično neznačilni. Če ju izločimo iz modela se model bistveno ne spremeni (stolpec 3, tabela 3). Pri dovolj nizki stopnji tveganja trdimo, da so parcialni regresijski koeficienti povezani z IAC. Spremenljivke so statistično značilno povezane z IAC. Regresijska premica podaja povezanost ICKS, IBPK, ICIK, ICKPP, ICE in D2 z IAC:

$$\text{IAC}^{\circ} = -14,276 + 0,146 * \text{ICKS} + 0,1 * \text{IBPK} + 0,033 * \text{ICIK} + 0,625 * \text{ICKPP} + 0,21 * \text{ICE} + 2,366 * \text{D2}.$$

Ocene kažejo, da se IAC poveča za 0,146, če se ICKS poveča za ena, pri čemer ostale spremenljivke ostanejo nespremenjene. Na podlagi podatkov ocenjujemo, da se IAC poveča za 0,1, če se IBPK povečajo za ena, pri čemer ostale spremenljivke ostanejo nespremenjene. Nadalje ocenjujemo, če se ICIK poveča za ena, se IAC poveča za 0,033, pri čemer ostale spremenljivke ostanejo nespremenjene. Najmočnejša povezanost med odvisno in neodvisno spremenljivko v multipli regresijski analizi je moč ugotoviti med IAC in ICKPP, kar nam prikazuje, da, če se cene kmetijskih pridelkov povečajo pri proizvajalcih za ena, se bodo dvignile potrošnikove agroživilske cene za 0,625, pri tem, da ostanejo ostale spremenljivke nespremenjene. Če se ICE dvigne za ena, se IAC poveča za 0,21, pri čemer ostale spremenljivke ostanejo nespremenjene. Na podlagi podatkov s slavnato spremenljivko D1 ocenjujemo, da je povezanost med uvedbo evra in IAC statistično značilna le v obdobju uvajanja evra v Sloveniji (stolpec 2, tabela 3), na srednji (in daljši rok) pa uvedba evra ni statistično značilno povezana z agroživilskimi cenami. Ugotavljamo, da je prišlo ob uvedbi evra za prilagoditev cen novi valut in ne splošnemu dvigu agroživilskih cen ob uvedbi evra v Sloveniji. S spremenljivko D2 ugotavljamo umirjanje agroživilskih cen.

4 Sklep

Z metodo glavnih komponent smo ugotovili tri skupne komponente dejavnikov agroživilskih cen v Sloveniji. Prvo skupno komponento poimenujemo splošna raven cen in plače v kmetijstvu. Drugo skupno komponento smo poimenovali vhodne cene materiala in sredstev za kmetijstvo ter izhodne cene pridelkov v kmetijstvu. Tretjo komponento smo poimenovali vreme in evro. Gre za dejavnike, ki predstavljajo naravno okolje za kmetijstvo, splošno ekonomsko-poslovno okolje za kmetijsko-živilski sektor na trgu dejavnikov in končnih kmetijsko-živilskih proizvodov.

Z multipli regresijsko analizo smo ugotovili povezanost agroživilskih cen s stroški za plače, energijo, komunalne storitve in druge inpute v kmetijstvu. Statistično značilna povezanost agroživilskih cen je s cenami kmetijskih pridelkov pri pridelovalcih. Uvedba evra na srednji rok in količina padavin nista bila ugotovljena kot statistično značilna dejavnika za gibanja agroživilskih cen. To kaže na globalizacijo slovenskega trga prehrambenih proizvodov, kjer pomembno vlogo igrajo mednarodni drobno prodajni kanali in verige supermarketov.

5 Literatura

- Bojnec, Š. 2009. Food Retailing and Consumer Food Prices in Slovenia, Journal of Food Products Marketing 15, 3; 351–363.

- EU-Komisija. 2008. Kmetijstvo evropske unije – sprejemanje izziva na področju podnebnih sprememb. Bruselj, Urad za publikacije.
[Http://ec.europa.eu/agriculture/index_sl.htm](http://ec.europa.eu/agriculture/index_sl.htm) (31. 10. 2009).
- Gričar, S. 2009. Prehod na evro in gibanje cen v gostinstvu. Magistrska naloga, Univerza na Primorskem, Fakulteta za management.
- Hočevar, V. 2007. Večnamenska vloga kmetijstva v prostoru – pristop s pomočjo sistemskega modela. V Slovensko kmetijstvo in podeželje v Evropi, ki se širi in spreminja, 4. konferenca DAES, Moravske Toplice, 8.-9. november 2007, Ljubljana, Društvo agrarnih ekonomistov Slovenije – DAES.
- Kovač, M. in Majkovič, D. 2009. Menjava kmetijskih in živilskih proizvodov Slovenije s tujino: stanje, trendi, predelanost in konkurenčnost. Ljubljana: UMAR. [Http://www.umar.gov.si/fileadmin/user_upload/publikacije/dz/2009/dz05-09.pdf](http://www.umar.gov.si/fileadmin/user_upload/publikacije/dz/2009/dz05-09.pdf) (1. 10. 2009).
- Samuelson P., A. in Nordhaus D., W. 1995. Economics. New York: McGraw-Hill.
- SURS 2009. SI – STAT podatkovni portal.
[Http://www.stat.si/pxweb/Dialog/statfile2.asp](http://www.stat.si/pxweb/Dialog/statfile2.asp) (1. 11. 2009).
- Surti, J. 2008. What drives inflation in Slovenia? Banka Slovenije, Contemporary Macroeconomics Issues- Challenges and Polices.
[Http://bsi.si/publikacije/in-raziskave.asp?mapaId=235](http://bsi.si/publikacije/in-raziskave.asp?mapaId=235) (16. 8. 2008).
- Svetličič, M. 1996. Svetovno podjetje. Ljubljana: Znanstveno in publicistično središče.
- UMAR 2009. Ekonomsko ogledalo september 2009.
[Http://www.umar.gov.si/fileadmin/user_upload/publikacije/eo/2009/eo0909splet.pdf](http://www.umar.gov.si/fileadmin/user_upload/publikacije/eo/2009/eo0909splet.pdf) (20. 10. 2009).

Izvedbo konference so podprli:

Univerza v Mariboru

*Fakulteta za kmetijstvo in
biosistemsko vede*

Univerza v Ljubljani
Biotehniška fakulteta

Kmetijski inštitut Slovenije

